

Filtrelemek

Filtreler dis dunyadaki bir aksiyon hakkında elde edilen gurultulu sinyalleri, tersine cevirecek arka plandaki aksiyon hakkında hesaplama yapabilmemizi saglar. Mesela Kalman Filtreleri (KF) icin gizlenmis konum bir robotun nerede oldugu, bir senetin fiyati gibi bir sey olabilir, gizli konum bilgisi x_t degiskeninde o konum hakkındaki gurultulu olcum y_t icindedir. Hem gizli konumlar arasindaki gecis, hem de olcumun gurultusu lineer bir fonksiyon uzerindendir.

$$x_{t+1} = Ax_t + v$$

$$y_t = Hx_t + w$$

v ve w 'in dagilimi Gaussian'dir ve kovaryans sirasiyla Q ve R icindedir.

Zaman faktorunu de dahil etmek gerekirse;

$$\hat{x}_t^t = E[x_t|y_0, \dots, y_t]$$

$$P_t^t = E[(x_t - \hat{x}_{t|t})(x_t - \hat{x}_{t|t})'|y_0, \dots, y_t]$$

Filtremenin amaci x_{t+1} ve P_{t+1} hesabini yeni bir olcum y_{t+1} uzerinden yapmak olacak. “Gizli” x_t derken bunu kastediyorduk, bu deger bize verilmiyor, sadece x_t ve x_{t+1} arasindaki gecisin nasil oldugunu biliyoruz, gurultunun nasil eklendigini biliyoruz, ama bunlari bilsek bile elde bir suru bilinmeyen var. Filtrelemenin matematiksel numaralari sayesinde bunu hesaplayabiliyor olacagiz. Yani yapmamiz gereken “oku tersine cevirmek”, yani x_t 'nin y_t uzerindeki sartasal bagliligini (conditional dependence) ortaya cikartmak, bunu y_t 'nin x_t 'ye olan sartasal bagimliligini tersine cevirecek yapmak. Ana denklemin iki tarafinin da beklentisini (expectation) alalim:

$$E x_{t+1} = \hat{x}_{t+1} = A\mu_t = A\hat{x}_t$$

Simdi iki tarafin kovaryansini alalim ve P_t 'yi $cov x(t)$ olarak belirtelim:

$$P_{t+1} = AP_tA' + Q$$

Bu gecis “zaman guncellemesi” olarak adlandirilir. Normal dagilimleri t anindan $t + 1$ anina gecirmemizi saglar. y iceren formullerde benzer bir durum var.

$$\hat{x}_{t+1}^t = Ax_t^t$$

$$P_{t+1}^t = AP_t^t A' + Q$$

$$y_{t+1} = Cx_{t+1} + w_t$$

$$E[y_{t+1}|y_0, \dots, y_t] = E[Cx_{t+1} + w_t|y_0, \dots, y_t]$$

$$\hat{y}_{t+1}^t = C\hat{x}_{t+1}$$

Kovaryans icin benzer durum

$$E[(y_{t+1} - \hat{y}_{t+1}^t)(y_{t+1} - \hat{y}_{t+1}^t)'|y_0, \dots, y_t] = C_{t+1}^t C' + R$$

Simdi daha zor is olan oku tersini cevirmeye geelim. Eger amacimiz $p(x_t | y_t)$ denklemini elde etmek ise o zaman bu iki degiskeni iceren birlesik dagilimi (joint distribution) elde etmek zorundayiz. Iki Gaussian'in birlesiminin yeni bir Gaussian oldugunu biliyoruz, o zaman hem x_t hem de y_t 'in kendisi cok boyutlu birer Gaussian olduklari icin onların birlesimi $p(x_t | y_t)$ 'in hakikaten devasa bir Gaussian olacagini tahmin edebiliriz.

x_t ve y_t 'in birlesimi olan Gaussian'i bulmak demek, bu Gaussian'in ortalamasini (mean) ve kovaryansini bulmak demektir cunku bir Gaussian ortalama ve kovaryansi ile net bir sekilde tanimlanabilir bir seydir. Bir numara yapalim, ve $y_t = Cx_t + w_t$ 'yi $z = Hu$ seklinde yazalim. Sonra

$$\begin{bmatrix} x_t \\ y_t \end{bmatrix}, H = \begin{bmatrix} I & 0 \\ C & I \end{bmatrix}, u = \begin{bmatrix} x_t \\ w_t \end{bmatrix}$$

Boylece daha basit bir denklemin kovaryansini alabiliriz

$$\text{cov}(z) = H \text{cov}(u) H'$$

$$\text{cov}(u) = \begin{bmatrix} P_t & 0 \\ 0 & R \end{bmatrix}$$

Tam carpim suna esit

$$\begin{bmatrix} I & 0 \\ C & I \end{bmatrix} \begin{bmatrix} P_t & 0 \\ 0 & R \end{bmatrix} \begin{bmatrix} I & C' \\ 0 & I \end{bmatrix}$$

bunun sonucu ise

$$\begin{bmatrix} P_t & P_t C' \\ C P_t & C P_t C' + R \end{bmatrix}$$

Bunu baglantisal denklem icin ve ortalamayi icerecek sekilde yazabiliriz

$$\begin{bmatrix} \hat{x}_t^t \\ C\hat{x}_t^t \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} P_t^t & P_t^t C' \\ CP_t^t & CP_t^t C' + R \end{bmatrix}$$

Ayni sekilde x_{t+1}, y_{t+1} birlesik dagilim icin

$$\begin{bmatrix} \hat{x}_{t+1}^t \\ C\hat{x}_{t+1}^t \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} P_{t+1}^t & P_{t+1}^t C' \\ CP_{t+1}^t & CP_{t+1}^t C' + R \end{bmatrix} \quad (1)$$

Simdi x_{t+1}^{t+1} 'in ortalama ve varyansi icin parcali Gaussian kavramini anlat-maliyiz. Bir n boyutlu Gaussian daha kucuk boyutlardaki p ve q alt Gaus-sian'lara parcalanabilir (tabii ki $n = p + q$). Yani su ifade kullanilabilir

$$\mu = \begin{bmatrix} \mu_1 \\ \mu_2 \end{bmatrix}, \Sigma = \begin{bmatrix} \Sigma_{11} & \Sigma_{12} \\ \Sigma_{21} & \Sigma_{22} \end{bmatrix} \quad (2)$$

$$p(x|\mu, \Sigma) = \frac{1}{(2\pi)^{(p+q)/2} |\Sigma|^{1/2}} \exp \left\{ -\frac{1}{2} \begin{pmatrix} x_1 - \mu_1 \\ x_2 - \mu_2 \end{pmatrix}' \begin{bmatrix} \Sigma_{11} & \Sigma_{12} \\ \Sigma_{21} & \Sigma_{22} \end{bmatrix}^{-1} \begin{pmatrix} x_1 - \mu_1 \\ x_2 - \mu_2 \end{pmatrix} \right\}$$

Uzun cebirsel islemlerden sonra $p(x_1|x_2)$ ifadesini elde ederiz. Buradan sart-lanmis (conditioned) μ ve Σ alinir.

$$\mu_{1|2} = \mu_1 + \Sigma_{12}\Sigma_{22}^{-1}(x_2 - \mu_2) \quad (3)$$

$$\Sigma_{1|2} = \Sigma_{11} - \Sigma_{12}\Sigma_{22}^{-1}\Sigma_{21}$$

Simdi denklem 3'u alip 1'in icine koydugumuzda ve 2'deki yerlesim yapisini dikkate aldigimizda \hat{x}_{t+1}^{t+1} ve P_{t+1}^{t+1} formullerini ortaya cikartabiliriz.

$$\hat{x}_{t+1}^{t+1} = \hat{x}_{t+1}^t + P_{t+1}^t C' (CP_{t+1}^t C' + \Sigma_w)^{-1} (y_{t+1} - C\hat{x}_{t+1}^t)$$

$$P_{t+1}^{t+1} = P_{t+1}^t - P_{t+1}^t C' (CP_{t+1}^t C' + R)^{-1} CP_{t+1}^t$$

Eger $K = P_{t+1}^t C' (CP_{t+1}^t C' + \Sigma_w)^{-1}$ dersek

$$\hat{x}_{t+1}^{t+1} = \hat{x}_{t+1}^t + K_t (y_{t+1} - C\hat{x}_{t+1}^t)$$

$$P_{t+1}^{t+1} = P_{t+1}^t - K_t CP_{t+1}^t$$

Ornek: Veriye Duz Cizgi Uydurmak (Line Fitting)

Eger elimizde bir cizgiye uydurmak icin kullanacagimiz tum veri olsaydi, uydurma islemi icin en az kareler (least squares) yontemini kullanabilirdik. Kalman Filtreleri bize yeni veri geldiği anda, her seferinde, azar azar bir

cizgiyi uydurmamizi sagliyor. Hatta matematiksel olarak ispalanmistir ki eger baslangic noktası ayniyse, azar azar veriyi KF ile almanın sonunda, tüm veriyi bir kerede en az karesel yöntem ile uydurmak aynı sonucu verir.

Peki bu uydurma işlemini nasıl yaparız? Burada veriyi nasıl temsil ettiğimiz konusunda ufak bir numara kullanmamız lazım.

Kendimize bir soru soralım: bu sistemin konum bilgisi nedir? Bir robotu izliyorsak mesela soru cevabı basittir, onun x, y gibi koordinat bilgisi. Düz çizgi fit ederken takip edilen bunlar değil, bize gerekli olan bir çizginin “egimi (slope)”. Yani hem bir çizginin y eksenini kestigi nokta, hem de çizginin egimi x_t konum bilgisi içinde dahil edilecek. Burada KF literatüründen gelen x, y harfleri birbirine karışmasın diye çizginin değerlerini xx_t ve yy_t olarak tanımlayacağız. O zaman x_t vektörü suna benzer:

$$x_t = \begin{bmatrix} yy_t \\ a \end{bmatrix}$$

ki burada a harfi egimi temsil etmektedir. a bir sabit olduğuna göre KF her zaman diliminde aynı kalacak bir değişkeni hesaplayacaktır. Cogunlukla KF ile her zaman diliminde değişik olan değerlerin hesaplandığını görürüz, bu uygulamaya göre değişen bir şeydir, matematiksel bir mecburiyet değildir. A matrisimiz ile de biraz numara yapmamız gerekli. Bu matris x_t ’yi dönüştürüp x_{t+1} ’i elde etmemizi sağlayan şey olduğuna göre A ’nın şöyle olması gerekir:

$$A_t = \begin{bmatrix} 1 & \Delta xx \\ 0 & 1 \end{bmatrix}$$

Bu matrisi x_t ile çarptığımızda $yy_t \cdot 1 + a \cdot \Delta xx$ değerini elde ediyoruz, ki bu değer bir çizgi üzerinde bir sonraki noktayı temsil ediyor. Dis olcumu veren gürültü matrisi H ise

$$H = \begin{bmatrix} 1 & 0 \\ 1 & 0 \end{bmatrix}$$

şeklinde. Bunu x_t ile çarptığımızda y_t ’yi (iki kere) elde ettiğimizi göreceğiz. Not: Niye iki kere? Kodlama sırasında boyutların uyumlu olması için böyle gerekti, çok büyük bir rahatsızlık değil. Kod altta görülebilir.

```
from pylab import *
from numpy import *
```

```

slope = 2

#
#  $x_{t+1} = A x_t + Q$ 
#  $y_t = Hx_t + R$ 
#
def Kalman(obs,x,mu_init,nsteps):

    ndim = shape(mu_init)[0]

    Q = zeros((ndim, ndim))
    A = eye(ndim)
    H = array([[1, 0], [1, 0]])

    mu_hat = mu_init
    cov = ones((ndim, ndim))
    R = eye(ndim) * 10

    m = zeros((ndim,nsteps),dtype=float)
    ce = zeros((ndim,ndim,nsteps),dtype=float)

    for t in range(1,nsteps):
        # Make prediction
        # A is transformation matrix, equals to
        # TR: Tahmini yap
        # A transofmrasyon matrisi ve suna esit
        # | 1 delta_x |
        # | 0      1   |
        A = array([[1, x[t]-x[t-1]], [0, 1]])
        mu_hat_est = dot(A,mu_hat)
        cov_est = dot(A,dot(cov,transpose(A))) + Q

        # Update estimate
        # TR: tahmini guncelle
        error_mu = obs[:,t] - dot(H,mu_hat_est)
        error_cov = dot(H,dot(cov,transpose(H))) + R
        K = dot(dot(cov_est,transpose(H)),linalg.inv(error_cov))
        mu_hat = mu_hat_est + dot(K,error_mu)

```

```

        m[:, t] = mu_hat
        cov = dot((eye(ndim) - dot(K, H)), cov_est)
        ce[:, :, t] = cov
        print "mu_hat="+str(mu_hat)
    return mu_hat

N = 20

#
# create sample data
# TR: ornek veri yarat
#

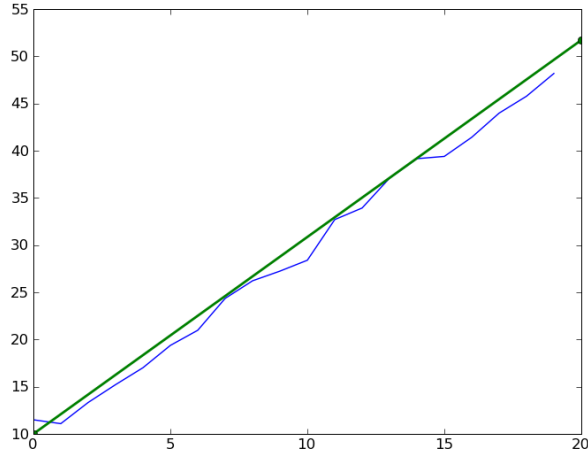
obs = zeros((2, N))
x = xrange(N)
for i in xrange(N):
    obs[0, i] = obs[1, i] = (slope*i)+random.normal(10)

print "obs="+str(obs.shape)

mu_hat = Kalman(obs, x, mu_init=array([0, 0]), nsteps=N)

plot(obs[0, :])
plot([0, N], [10, N*mu_hat[1]], 'go-', label='line_1', linewidth=2)
show()

```


Ornek: Obje Takibi

Daha degisik bir ornekten bahsedelim. Bu ornekte OpenCV kutuphanesinden elde ettigimiz 2 boyutlu degerleri y_t icin kullanacagiz. Degerler OpenCV'nin bir satranc tahtasi seklinin kose noktalarini otomatik olarak bulabilen `cvFindChessboardCorners` cagrisinden gelecek (ayrica `cvDrawChessboardCorners` ile bu noktalar ekranda aninda gosterebilecegiz).

Elimizdeki “gurultulu” olcumler iki boyutlu noktasal degerler. Gurultulu cunku kamera bize bu imajlari aktarirken hata eklemis olabilir, OpenCV fonksiyonu hesabi yaparken hata eklemis olabilir, bir suru olasilik var.

Bu ornekte, ayrica, ilk kez KF ortaminda boyut degisikligi olasiligini net bir sekilde gorebiliyoruz. Gizli konum bilgisi x_t 3 boyutlu bir nokta, ama elimizdeki olcum 2 boyutlu bir “yansima”. Yansima sirasinda kacinilmaz olarak deger kaybediliyor, bir boyutun bilgisi ortadan yokoluyor. Ama tum bu bilinmezlerle ragmen Kalman filtresinin bizim icin gizli bilgiyi hesaplamasini istiyoruz.